

Priame podpory ako súčasť Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie.

Legislatíva Európskej únie je pre každého žiadateľa o podporu rovnaká a záväzná.

Spoločná poľnohospodárska politika Európskej únie

Spoločná poľnohospodárska politika (ďalej len „SPP“) predstavuje jednu zo základných, ale zároveň aj najkomplikovanejších, najnákladnejších a najdôležitejších politík Európskej únie. Pravidlá pre vytvorenie SPP **predpokladala už Rímska zmluva z marca 1957** č. 39 - 46, ktorou bolo formálne ustanovené Európske hospodárske spoločenstvo. Fungovanie SPP bolo spustené v roku 1962.

SPP si stanovila nasledovné ciele:

- zaručiť dostatok potravín za prijateľnú cenu pre spotrebiteľov
- zvýšiť produktivitu poľnohospodárstva
- zaistiť dobrú životnú úroveň pre pracovníkov agro - sektora
- stabilizovať poľnohospodárske trhy

SPP predstavuje 3 základné princípy:

- vytvorenie jednotného trhu - odstránenie kvantitatívnych reštrikcií
- finančnú solidaritu
- preferencie Spoločenstva

V období 2014 -2020 SPP reprezentuje zdieľané hospodárenie výdavkov v rámci 2 pilierov:

1. Európsky poľnohospodársky záručný fond - EPZF
2. Európsky poľnohospodársky fond rozvoja vidieka - EPFRV

Priame podpory sú realizované v rámci 1. piliera formou priamych platieb a v rámci druhého piliera formou neprojektových opatrení Programu rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 - 2020.

Legislatívny rámec

Legislatívu pre priame podpory nájdete na webovej stránke PPA tu: <http://www.apa.sk/pre-priame-podpory>.

Proces schvaľovania priamych podpôh

Podanie žiadosti

Konanie o poskytnutí priamych podpôh začína podaním žiadosti, a to jednotnej žiadosti alebo osobitných žiadostí niektorých podporných schémach (platba na dobré životné podmienky zvierat, platba v rámci sústavy Natura 2000 na lesný pozemok a platba na lesnícko - environmentálne a klimatické služby a ochranu lesov, platba na prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy). Žiadateľ môže podať žiadosť od termínu určeného vo výzve zverejnenej platobnou agentúrou na jej webovom sídle najneskôr do 15. mája príslušného roka.

Administratívna kontrola

Následne po podaní žiadosti platobná agentúra zapíše žiadosti do integrovaného administratívneho a kontrolného systému (Integrated Administration and Control System, ďalej len „IACS“) a po zaevidovaní žiadostí do IACS prebiehajú na žiadostiach administratívne kontroly na základe podmienok uvedených pre každú príslušnú podpornú schému (vrátane krížových kontrol v IACS). Okrem dokumentov predložených žiadateľom platobná agentúra spracováva dáta z externých organizácií, ako napríklad Centrálna evidencia hospodárskych zvierat, Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy a pod. Nezrovnalosti zistené administratívnymi kontrolami sa oznamujú žiadateľom formou Oznámenia o nezrovnalostiach, na ktoré žiadatelia reagujú zaslaním vyplnenej špecifikácie nezrovnalostí, v ktorej majú žiadatelia možnosť vyjadriť sa k zisteným nezrovnalostiam.

Kontrola na mieste ako súčasť administratívnej kontroly

Systém administratívnych kontrol je doplnený systémom kontrol na mieste (ďalej len „KNM“). KNM sa vykonávajú napríklad na základe rozporu po administratívnych kontrolách, keď sa zistí opakovaný nesúlad aj po doručení odpovede žiadateľa na oznámenie o nezrovnalostiach. KNM sa taktiež vykonávajú náhodným výberom na základe rizikovej analýzy a z dôvodu kontroly dodržiavania krížového plnenia.

Výber žiadateľov na kontrolu na mieste

Výber žiadateľov na KNM a kontrolu pomocou diaľkového prieskumu Zeme je zabezpečený prostredníctvom rizikovej analýzy. Kontroly podmienok oprávnenosti a taktiež kontroly jednotlivých podmienok krížového plnenia sa vykonávajú u žiadateľov vybraných prostredníctvom rizikovej analýzy a náhodného výberu v zmysle Hlavy III kapitoly III oddielu 1 VNK (EÚ) č. 809/2014.

Okrem rizikovej analýzy a náhodného výberu môžu byť žiadatelia vybraní na kontrolu na mieste (oprávnenosť, krížové plnenie) aj z nasledovných dôvodov:

- rozpor pri diaľkovom prieskume zeme,
- rozpor po krížovej kontrole,
- „vyššia moc a mimoriadne okolnosti“,
- požiadavka z iných vecne príslušných organizačných útvarov,
- riešenie riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov (požiadavka z odboru rozhodovacích a správnych činností priamych podpôr, MPRV SR),
- požiadavka z externých kontrolných inštitúcií (napr. NKÚ SR, EÚ),
- opakovaná kontrola,
- kontrola Krížového plnenia na základe kontroly oprávnenosti,
- kontrola oprávnenosti na základe kontroly Krížového plnenia,
- kontrola na základe štatútu "žltá karta" (explicitným výberom).

Podrobnejší popis výkonu kontrol na mieste môžete nájsť v sprievodcovi kontroly tu:

<http://www.apa.sk/aktuality/sprievodca-kontrolou-na-mieste-v-oblasti-priamych-podpor-a-neprojektovych-opatreni-prv-2014-2020/8624>

Kontrola na mieste z dôvodu rozporu po krížových kontrolách

Pri kontrole na mieste z dôvodu rozporu po krížovej kontrole (na dieloch, na ktorých vznikla nadvýmera na diele, resp. na ktorých vznikol prekryv v geopriestorových žiadostiach, tzv. GSAA) postupuje kontrolná skupina v zmysle ustanovení § 16a až 16c zákona č. 543/2007 Z. z. a podľa NV SR č. 342/2014 Z. z. v zn. n p. Kontrolná skupina (ďalej len „KS“) vždy preskúma u všetkých sporných žiadateľov plnenie podmienok oprávnenosti v zmysle NV SR č. 342/2014 Z. z. (ďalej „ustanovené podmienky“).

Pri určovaní stanovenej plochy postupuje KS podľa §16b zákona č. 543/2007 Z. z. a teda vyzve sporných žiadateľov, aby v lehote, ktorú im zároveň určí, preukázali plnenie ustanovených podmienok a právo užívania k pôde. Právom užívania k pôde sa rozumie právo túto pôdu užívať ako vlastník, nájomca, alebo na základe iného právneho dôvodu. KS vyzve sporné

strany

na predloženie dokladov preukazujúcich obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy na predmetných dieloch a dokladov preukazujúcich právo užívania predmetných dielov listom. Právo užívania sa preukazuje výpisom z listu vlastníctva, nájomnými, podnájomnými zmluvami a inými zmluvami uzatvorenými v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho alebo Obchodného zákonníka.

Pokiaľ sa právo užívania k sporným pozemkom odvodzuje od nájomných zmlúv, kontroluje sa predovšetkým, či predložené nájomné zmluvy obsahujú povinné náležitosti, bez ktorých by boli zmluvy absolútne neplatné.

KS pri posudzovaní existencie užívacieho práva nerozhoduje o platnosti, resp. neplatnosti zmlúv ani nerieši súkromnoprávne spory žiadateľov (ak jeden žiadateľ bránil druhému v obhospodarovaní) tým, že by rozhodla o spornom užívacom práve v prospech niektorého zo žiadateľov. Jedná sa o súkromnoprávne spory, ktoré sú kompetentné riešiť len sudy v rámci občiansko - právneho konania. O platnosti zmlúv je oprávnený rozhodovať iba súd. KS môže konštatovať, že predloženou zmluvou žiadateľ nedostatočne preukázal svoj právny vzťah k pôde. KS nerobí žiadne prekryvy katastrálnych parciel na LPIS, preukázanie uvedených skutočností patrí do pôsobnosti žiadateľa.

KS len vyzve žiadateľov na predloženie dokladov preukazujúcich užívacie právo k pôde, overí, či predložené doklady spĺňajú základné náležitosti.

Vyhodnotenie výsledkov administratívnych kontrol a kontrol na mieste

V rámci konania platobná agentúra skúma podmienky stanovené európskou a národnou legislatívou na poskytnutie podpôr. V prípade, ak žiadateľ o priame podpory splní legislatívne podmienky na poskytnutie podpôr, PPA vydá rozhodnutie vo veci, ktorým schváli žiadateľovi platby na požadované podporné schémy na určenú výmeru poľnohospodárskej plochy, resp. na určený počet hospodárskych zvierat. Ak by sa u žiadateľa zistilo porušenie podmienok na poskytnutie priamych podpôr, platobná agentúra uplatní sankčný mechanizmus stanovený legislatívou.

Základnou podmienkou na poskytnutie priamych podpôr nie je preukázanie oprávnenosti užívania pôdy, ale dosiahnutie výmery najmenej 1 ha, pričom táto výmera môže predstavovať viaceré súvislé diely pôdnych blokov príslušného druhu poľnohospodárskej plochy s výmerou najmenej 0,3 ha obhospodarovanej jedným žiadateľom a mať viditeľne označené a vymedzené hranice, ak nie je prirodzene ohraničená. Preukázanie oprávnenosti užívať poľnohospodársku pôdu sa vyžaduje len v prípadoch, keď platobná agentúra postupuje podľa § 16b ods. 1 zákona č. 543/2007 Z. z., resp. od 01.01.2018 v zmysle § 28 a § 29 zákona č. 280/2017 Z. z., ktorý stanovuje, že ak žiadosť o poskytnutie podpory na tú istú poľnohospodársku pôdu podali viacerí žiadatelia, platobná agentúra ich vyzve, aby v lehote, ktorú im zároveň určí, preukázali plnenie ustanovených podmienok a právo užívania k pôde. Právom užívať pôdu sa rozumie právo túto pôdu užívať ako vlastník, nájomca alebo na základe iného právneho dôvodu.

Povinnou prílohou žiadostí o priame podpory v zmysle platnej právnej úpravy nie sú nájomné zmluvy ako ani listy vlastníctva, ale grafický materiál poľnohospodárskej plochy, ktorá je vedená v evidencii dielov pôdnych blokov, zoznam poľnohospodárskych pozemkov a čestné vyhlásenie o pravdivosti predkladaných údajov.

V nadväznosti na to, sa priame platby poskytnú žiadateľovi, ktorý na výzvu príslušného orgánu riadne preukáže vlastnícke právo k poľnohospodárskej ploche alebo právo užívať poľnohospodársku plochu. V prípade, že sa zistí, že právo užívania žiadateľov k pôde je sporné, platobná agentúra na spornej výmere neurčí stanovenú plochu a v súlade s ustanovenými podmienkami rozhodne podľa osobitného predpisu, t. j. výmera spornej pôdy u dotknutých žiadateľov sa dostane do nadhodnotenia, pričom podľa výšky nadhodnotenia platobná agentúra pristúpi k zníženiu, príp. neposkytnutiu podpory. Proti rozhodnutiu o poskytnutí podpory zníženej o spornú výmeru nie je prípustný opravný prostriedok. Z vyššie uvedeného vyplýva, že v prípade sporného práva užívania poľnohospodárskej pôdy, platobná agentúra poskytne podporu tomu žiadateľovi, ktorý jednoznačne preukáže užívacie právo k spornej poľnohospodárskej pôde relevantnými dôkazmi a zároveň preukáže obhospodarovanie tejto pôdy a splní ďalšie podmienky vyžadované platnou legislatívou Slovenskej republiky a Európskej únie.

V zmysle správneho poriadku si PPA v záujme zistenia presného a úplného skutočného stavu veci pri rozhodovaní o poskytnutí podpory vždy obstaráva potrebné podklady, ktorými sú najmä podania, vyjadrenia účastníka konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, výsledky uskutočnených kontrol. Pričom kľúčovým podkladom pre vydanie každého rozhodnutia o poskytnutí podpory sú výsledky uskutočnených kontrol.

V zmysle civilného sporového poriadku je iba súd oprávnený rozhodnúť na základe tzv. určovacej žaloby o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Pričom naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu. Z uvedeného vyplýva, že platobná agentúra nie je orgánom príslušným na určenie platnosti, resp. neplatnosti zmlúv.

Usmernenia MPRV SR k platnej právnej úprave nájdete tu:

<http://www.apa.sk/usmernenia>.

Príručku pre žiadateľov nájdete tu:

<http://www.apa.sk/priame-a-agro-environmentalne-podpory-oznamenia/prirucka/8132> .

Pravidlá pre realizáciu platieb

- V organizačnej štruktúre PPA sú stanovené jednoznačné právomoci a zodpovednosti na všetkých úrovniach činnosti, ako aj oddelenie troch funkcií (povoľovanie a kontrola platieb, realizácia platieb, účtovníctvo), pri ktorých sa zodpovednosti definujú v organizačnej štruktúre.
- Je zabezpečené také rozdelenie povinností, aby žiadny zamestnanec nebol zodpovedný za viac ako jednu z úloh povoľovania, vyplácania alebo účtovania súm a aby žiadny zamestnanec nevykonával ktorúkoľvek z týchto úloh bez dohľadu ďalšieho zamestnanca.
- Stanovenie zodpovedností každého zamestnanca je v písomnom opise pracovného miesta.
- PPA realizuje potrebné postupy na zabezpečenie, aby sa platby realizovali iba na bankové účty patriace príjemcom, alebo ich splnomocneným zástupcom. Žiadne platby sa neuskutočňujú v hotovosti. Platby na účty prijímateľom sa realizujú prostredníctvom IS Štátnej pokladnice. Schvaľovanie zo strany povoľujúceho zamestnanca a/alebo jeho nadriadeného sa vykonávajú elektronickými prostriedkami (je zabezpečená zodpovedajúca úroveň bezpečnosti týchto prostriedkov a totožnosť signatára je zapísaná v elektronických záznamoch).
- Všetky činnosti súvisiace s výkonom platobnej funkcie sú vykonávané na základe princípu štyroch očí, čím sú vytvorené také podmienky, aby o výdavku (realizácii platby) nemohol rozhodnúť jeden zamestnanec bez toho, aby jeho činnosť nebola

skontrolovaná druhou oprávnenou osobou. Každá pracovná činnosť vykonaná zamestnancom je následne skontrolovaná druhým oprávneným zamestnancom.

Pravidlá pre pozastavenie vyplácania platieb z dôvodu nezrovnalosti

V záujme ochrany finančných záujmov EÚ a SR, PPA schválením vystavenej správy o zistenej nezrovnalosti pozastaví vyplácanie príspevku alebo podpory v rámci EPZF a EPFRV (finančných prostriedkov EÚ a spolufinancovania zo štátneho rozpočtu) prijímateľovi až do momentu vysporiadania celej sumy nezrovnalosti a prislúchajúcich penále/úrokov z omeškania, prípadne do nepotvrdenia nezrovnalosti. Ak je u prijímateľa evidovaná viac ako jedna nezrovnalosť, odblokovanie prijímateľa sa vykoná automaticky až po úplnom vysporiadaní/vyriešení všetkých nezrovnalostí. V záujme zabezpečenia ochrany finančných záujmov EÚ je automaticky blokované vyplatenie finančných prostriedkov u tých prijímateľom, ktorí nemajú vysporiadané finančné vzťahy.

Postupy pre vymáhanie nezrovnalosti

- PPA na základe Správy o zistenej nezrovnalosti zabezpečí v rámci administratívneho konania vystavenie Žiadosti o vysporiadanie finančných vzťahov a tieto dokumenty zašle dlžníkovi.
- V prípade úhrady v lehote splatnosti uvedenej v Žiadosti o vysporiadanie finančných vzťahov sa zabezpečí odblokovanie dlžníka v informačnom systéme.
- Ak nezrovnalosť nie je uhradená v lehote splatnosti, dochádza k vymáhaniu nezrovnalosti v správnom konaní, v rámci ktorého PPA vystaví Oznámenie o začatí správneho konania. V prípade, ak dlžník v stanovenej lehote nereaguje na Oznámenie, PPA vydá Rozhodnutie o uložení dlhu.
- Ak ani vtedy dlžník neuhradí nezrovnalosť, pristúpi sa k vymáhaniu nezrovnalosti v exekučnom konaní.

Pravidlá pre pozastavenie vyplácania platieb z dôvodu sankcií budúcich období

- Započítanie sankcií budúcich období (ďalej len „SBO“) sa vykonáva v zmysle nariadenia Komisie (NK č. 908/2014, resp. č. 885/2006), v zmysle ktorého bola sankcia udelená.
- Započítava sa voči podporám poskytovaným z EPFRV alebo EPZF.
- SBO, resp. nezapočítaný zostatok SBO zanikne po uplynutí troch kalendárnych rokov nasledujúcich po roku zistenia sankcie. V prípade, že má prijímateľ udelených viac SBO započítajú sa postupne. Postup vykonávania zápočtov SBO sa riadi kontrolou „4 očí“.

Vnútorňá kontrola

V záujme ochrany finančných záujmov EÚ vstupuje do procesu poskytovania priamych platieb interná vnútorná kontrola PPA prostredníctvom riešenia podnetov, sťažností, dožiadaní a indícií možného porušenia pravidiel poskytovania podpôr a zneužívania finančných záujmov EÚ. Taktiež poskytuje súčinnosť orgánom činným v trestnom konaní a kontrolným orgánom

pri preverovaní možných nezrovnalostí nielen za aktuálnu kampaň, ale aj za predchádzajúce obdobia.

Vnútorný audit a externé audity a kontroly

Prostredníctvom vnútorného auditu PPA overuje, či sú postupy zavedené organizáciou

pri administrovaní, schvaľovaní a vyplácaní podpôr v súlade s pravidlami EÚ. Okrem vnútorných auditov, ktoré sú vykonávané v súlade so schváleným plánom auditov a v zmysle medzinárodných štandardov prebieha každoročne v PPA niekoľko externých auditov a kontrol či už zo strany Európskej Komisie, Európskeho dvora audítorov, Najvyššieho kontrolného úradu SR, Úradu vlády SR a pod.

Certifikačný orgán každoročne vykonáva certifikačný audit všetkých podpôr administrovaných PPA a overuje, či sú účty PPA presné, úplné a vypracované včas a či účtovná závierka PPA poskytuje pravdivý a verný obraz vo všetkých významných súvislostiach v zmysle legislatívy EÚ a v zmysle Usmernení Európskej Komisie.